Overdr. Pl. syst.
No. 10871

Overdruk uit: 'Het Aquarium', 31 (2) : 31 – 32 (1960)

PROF. DR. H. C. D. DE WIT

het genus Cryptocoryne 12

Cryptocoryne cognata Schott
Cryptocoryne cognatoides Blatter & McCann

Cryptocoryne cognata
Een heel bijzondere soort Cryptocoryne ontving van S c h o t t in 1857 de aanduiding *'cognata'*. De soort werd slechts tweemaal ingezameld, door Law en door Stock. Het exemplaar van Law bevindt zich in het Kew Herbarium, het materiaal door Stock ingezameld eveneens, maar daarvan is een duplicaat in het Herbarium te Parijs. De vindplaats werd opgegeven als 'Concan'. Er is nu een eeuw sindsdien verstreken en nimmer kwam een volgend exemplaar meer naar Europa. Is de soort werkelijk zo zeldzaam, of intussen uitgeroeid? We weten er niets van.
Mej. Zewald vervaardigde een tekening, waarbij zo zorgvuldig mogelijk alle kenmerken werden afgebeeld en waarbij zij geen geringe steun ondervond van een tekening, die de eerste beschrijver, S c h o t t had laten vervaardigen. Deze tekening trof ik aan in de schitterende collectie *Araceae*-tekeningen, die nu nog, als nalatenschap van Schott en zijn medewerkers, te Wenen wordt bewaard.
De directeur van het Natuurhistorische Museum aldaar ben ik hoogst dankbaar voor zijn hulp tijdens mijn verblijf aldaar om deze afbeeldingen voor mijn Cryptocorynen-onderzoek toegankelijk te maken.
De figuur laat allerlei bijzonderheden zien. Allereerst een knolvormig verdikte wortelstok. Vervolgens de van een brede bladschede voorziene bladeren, de dun-vliezige bladschijf, die tot 20 cm lang wordt, een golvende rand heeft en spits toeloopt.
De spatha is soms meer dan 20 cm lang; van de totale lengte is meer dan de helft voor de, zeer spoedig, tot een lange staart versmalde vlag. Of deze staart nu ook bij de levende plant recht omhoog steekt, zoals afgebeeld, is niet vast te stellen aan gedroogde herbariumexemplaren.
De ketel is bijna niet breder dan de buis en is bepaald langer dan deze! Ik noteerde voor de ketel een lengte van ± 4 cm, voor de buis 2-3 cm. In die 'kolossaal' lange ketel zijn smalle, opeengedrukte ovaria geplaatst (waarin talrijke eitjes!), het steriele deel van de spadix is zeer dun en lang en bovendien bevinden er zich dan zeer talrijke en uiterst kleine meeldraden, half omhuld door het kleine klepje. Curieus zijn de reuklichamen, die naar verhouding groot zijn en, kransstandig, geheel en al boven de stempels – als een tweede, hogere, krans vruchtbeginsels – uitsteken. De vlag heeft lange golvende rimpels op het oppervlak en schijnt donker getint te zijn.

Van deze soort zouden we veel meer willen weten maar voorlopig zal dat wel een vrome wens blijven. Maar wie weet ziet een ondernemend importeur kans om in de streek waar hij voor moet komen, eens naarstig te laten zoeken!
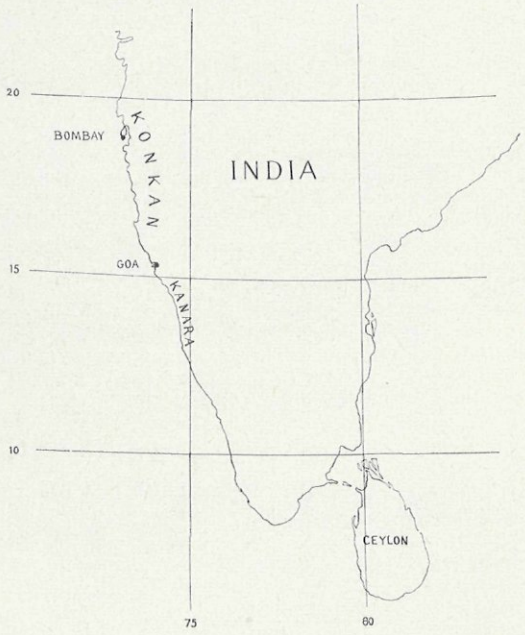
Verspreidingsgebied van C. cognata en C. cognatoides